

**ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT)

Кафедра права

ЗАТВЕРДЖЕНО
Постанова вченої ради
30.10.2023
протокол № 11, п. 04

ВВЕДЕНО В ДІЮ
Наказ від 31.10.2023 № 165

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ/
LEGAL REGULATION OF SOCIAL WELFARE**

РОБОЧА ПРОГРАМА

Ступінь вищої освіти	«бакалавр» /	bachelor
Галузь знань	23 «Соціальна робота» /	23 «Social work»
Спеціальність	232 «Соціальне забезпечення» /	«Social welfare»
Освітня програма	«Соціальне забезпечення» /	«Social welfare»

Розробник: Бахновська Ірина, кандидат юридичних наук, доцент

Гарант освітньої програми «Соціальне забезпечення» - Лілія Мартинова, професор кафедри економіки та міжнародних відносин ВТЕІ ДТЕУ, доктор економічних наук

Обговорено та схвалено на засіданні кафедри права 02.10.2023 р. пр. № 12; на засіданні вченої ради факультету економіки, менеджменту і права 13.10.2023 р. пр. №10.

Рецензенти:

Хом'яченко Світлана, кандидат юридичних наук, доцент

Микола Пип'як, Генеральний директор юридичної фірми «Пип'як, Міллер та партнери

Редактор: Фатєєва Т.
Комп'ютерна верстка: Шуляк Н.

Підп. до друку 27.11.2023 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний
Друк ксероксний. Ум. друк. арк. 1,39.
Обл.-вид. арк. 1,12. Тираж 2. Зам. № 543.

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Правове регулювання соціального забезпечення» є систематизувати основні правові інститути у сфері соціального захисту та орієнтувати студентів на їх поглиблене вивчення, а також сформувати глибокі теоретичні знання, навички самостійного аналізу та вміння застосовувати правові норми, що регламентують порядок реалізації права на соціальне забезпечення при настанні певного соціального ризику. Вивчення цієї навчальної дисципліни дозволить придбати професійні знання у сфері правового забезпечення соціальних прав громадян у нашій країні.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основні тенденції, проблеми та перспективи розвитку законодавства, що регулює відносини соціального забезпечення.

Основними завданнями курсу є надання системних юридичних знань про засади нормативно-правового регулювання суспільних відносин у сфері соціального забезпечення. У результаті вивчення матеріалу, запропонованого до ознайомлення у даній програмі, слухач магістратури отримає професійні знання законодавства у сфері соціального забезпечення. Оскільки єдиний кодифікований акт який би регулював увесь комплекс суспільних відносин які є предметом даної галузі відсутній, що зумовлено реформуванням пенсійної системи тому увага акцентується на множинності джерел. Під час вивчення матеріалу здобуде навички теоретичного та методологічного наукового аналізу і пошуку шляхів вирішення типових та нестандартних ситуацій, які виникають або можуть виникати у професійній діяльності, діяльність яких пов'язана із соціальним захистом населення.

Вказана дисципліна призначена для формування у здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» відповідно до освітньої програми «Соціальне забезпечення» наступні **компетентності**:

- **інтегральна компетентність:**

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності соціального забезпечення або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

- **загальні компетентності:**

ЗК1.Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК5.Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК7.Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК16.Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

- **Спеціальні (фахові) компетентності:**

СК2.Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.

СК4.Здатність використовувати адміністративно-правові механізми призначення та контролю в системі соціального захисту населення.

Програмні результати навчання здобувачів з навчальної дисципліни «Правове регулювання соціального забезпечення»

РН 2. Ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категорій населення.

PH 3. Застосовувати методи збору інформації: аналіз документів, опитування та спостереження.

PH 4. Вміння застосовувати статистичну, методичну та нормативну базу системи соціального захисту населення.

PH 5. Використовувати механізми призначення фінансової соціальної допомоги, пенсій.

PH 8. Застосовувати засоби соціально-правової політики в сфері соціального захисту, базові знання з юриспруденції та законодавства України в галузі соціального забезпечення.

PH 15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.

PH 16. Застосовувати нормативно-правову базу в захисті соціальних груп населення.

PH 19. Ефективно працювати як індивідуально, так і у складі міждисциплінарної команди фахівців.

Правове регулювання соціального забезпечення є однією з фундаментальних навчальних дисциплін, а також основою для засвоєння студентами найважливіших положень законодавства про соціального забезпечення в Україні. Вивчення правового регулювання соціального забезпечення базується на знаннях з дисципліни «Основи правознавства», що сприяє оволодінню даною дисципліною.

Критерії оцінювання результатів навчання

Критерієм успішного засвоєння студентом знань та підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових балів за кожним запланованим результатом вивчення навчальної дисципліни. Мінімальний пороговий бал варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

Рівні компетентності	За шкалою ДТЕУ	Критерії оцінювання
1	2	3
Високий (дослідницький)	90-100	Має обґрунтовані та всебічні знання з дисципліни, вміє узагальнювати та систематизувати набуті знання; самостійно знаходить джерела інформації та працює з ними; проводить власні дослідження, може використовувати набуті знання та вміння при розв'язанні задач.
Достатній (частково-пошуковий)	82-89	Володіє навчальним матеріалом, вміє зіставляти та узагальнювати, виявляє творчий інтерес до предмету, виконує завдання з повним поясненням та обґрунтуванням, але допускає незначні помилки; може усвідомити нові для нього факти, ідеї.
	75-81	Володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; розв'язує завдання, передбачені програмою, з частковим поясненням.
Елементарний (репродуктивний)	69-74	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні; може самостійно розв'язати та пояснити розв'язання завдання.
	60-68	Ознайомлений з навчальним матеріалом, відтворює його на репродуктивному рівні; виконує елементарні завдання за зразком або відомим алгоритмом.
Низький (фрагментарний)	35-59	Ознайомлений та відтворює навчальний матеріал на рівні окремих фактів та фрагментів матеріалу; під керівництвом викладача виконує елементарні завдання.
	1-34	Ознайомлений з навчальним матеріалом на рівні розпізнавання та відтворення окремих фактів.

Здобувачі вищої освіти, які повністю виконали програму дисципліни та набрали достатню кількість балів, отримують підсумкову оцінку без опитування чи виконання екзаменаційного завдання (згідно з Положенням Про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти №12 від 07.02.2022).

У разі, якщо здобувач вищої освіти бажає поліпшити свою оцінку, або не набрав 75 балів, він складає екзамен з усієї програми навчальної дисципліни у вигляді письмового опитування знань згідно завдань встановленого зразка.

Результат виконання екзаменаційних завдань оцінюється з урахуванням результатів у співвідношенні 80:20, де 80 – максимальна оцінка за виконання екзаменаційного завдання, 20 – результат поточної успішності відповідно до шкали переводу поточної роботи для врахування її при підсумковій оцінці.

Здобувач вищої освіти, який не погоджується з оцінкою, отриманою під час підсумкового (семестрового) контролю, має право звернутися із проханням переглянути оцінку, одержану на екзамені (згідно Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань студентів №32 від 07.02.2022).

Обсяг дисципліни в кредитах та його розподіл (тематичний план)

Теми	Кількість годин				Форми контролю
	всього □	З них			
		лекції	прак т	СРС	
Тема 1. Поняття, предмет, метод і система правового регулювання соціального забезпечення.	11	2	2	7	УО, СУН, Т
Тема 2. Принципи правового регулювання соціального забезпечення.	11	2	2	7	УО, СУН, Т, Р
Тема 3. Джерела правового регулювання соціального забезпечення.	11	2	2	7	УО, ІЗ, Т
Тема 4. Нормативно-правове закріплення праводносин у сфері соціального забезпечення.	13	2	4	7	УО, ПО, Т, Р
Тема 5. Система державних органів та їхні функції зі здійснення соціального забезпечення.	11	2	2	7	УО, СУН, Т
Тема 6. Відповідальність у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.	11	2	2	7	УО, ІЗ, СУН
Тема 7. Нормативно-правове закріплення права на соціальне забезпечення та його гарантій.	11	2	2	7	УО, ІЗ, Т
Тема 8. Нормативно-правове закріплення соціальних ризиків. Державні соціальні стандарти та нормативи соціального забезпечення.	13	2	4	7	УО, ІЗ, Т
Тема 9. Правове регулювання пенсійного забезпечення в Україні.	13	2	4	7	УО, ІЗ, Т
Тема 10. Пенсійне забезпечення у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування: етапи впровадження пенсійної реформи в Україні.	13	2	4	7	УО, СУН, ІЗ
Тема 11. Недержавне пенсійне забезпечення: нормативно-правове закріплення в Україні.	16	2	4	10	УО, СУН, ІЗ
Тема 12. Державні соціальні пенсії та соціальні допомоги: нормативно-правове закріплення.	16	2	4	1□	УО, СУН, ІЗ
Тема 13. Правове регулювання пільг як форм соціального забезпечення.	16	2	4	10	СУН, КТ, ІЗ
Тема 14. Соціальне обслуговування: нормативно-правове закріплення.	14	2	2	10	УО, ІЗ, Т
Разом	180/6	28	42	110	
Підсумковий контроль					екзамен

Умовні позначення:

УО – усне опитування;

ПО – письмове опитування;

СУН – система управління навчанням в системі Moodle

Р – реферат;

ІЗ – індивідуальне завдання;

КТ – комп'ютерне тестування;

Т – тестування;

II. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Зміст дисципліни (теми програми)

Тема 1. Поняття, предмет, метод і система правового регулювання соціального забезпечення.

Правове регулювання відносин щодо соціального забезпечення в сучасних умовах, поява нових організаційно-правових форм та соціальних інститутів, формування недержавної системи соціального забезпечення. Поняття та предмет соціального забезпечення. Функції та принципи правового регулювання соціального забезпечення.

Соціально-забезпечувальні відносини та їх види в Україні. Відносини, що тісно пов'язані з соціально-забезпечувальними відносинами; процесуальні, соціально-страхові.

Система правового регулювання соціального забезпечення. Система науки та система навчальної дисципліни «Правове регулювання соціального забезпечення». Характеристика окремих інститутів правового регулювання соціального забезпечення.

Тема 2. Принципи правового регулювання соціального забезпечення.

Принципи пенсійного забезпечення. Поняття та загальна характеристика принципів пенсійного забезпечення. Співвідношення принципів пенсійного забезпечення з загальноправовими та міжгалузевими принципами. Зміст принципів пенсійного забезпечення: 1) загальність пенсійного забезпечення; 2) диференціація умов та рівня пенсійного забезпечення; 3) універсальність та комплексність при наданні пенсійного забезпечення; 4) фінансування пенсійного забезпечення за рахунок страхових внесків та коштів державного бюджету; 5) паритетність представників усіх суб'єктів загальнообов'язкового державного соціального страхування у керівництві загальнообов'язковим державним пенсійним страхуванням; 6) цільове використання коштів загальнообов'язкового державного пенсійного страхування; 7) державний та громадський контроль за призначенням та наданням пенсійного забезпечення; 8) право на добровільне внесення страхових внесків до Пенсійного фонду України, недержавні пенсійні фонди; 9) право на судові оскарження умов надання пенсійного забезпечення та його розмірів.

Тема 3. Джерела правового регулювання соціального забезпечення.

Поняття та види джерел правового регулювання соціального забезпечення. Класифікація джерел правового регулювання соціального забезпечення. Основи законодавства України про соціальне страхування. Здійснення забезпечення на рівні не нижче встановлених у державі соціальних стандартів. Конституція України та інші конституційні закони як джерела правового регулювання соціального забезпечення. Міжнародні договори, акти органів місцевого самоврядування, локальні нормативні акти як джерела права соціального забезпечення. Закони України як джерела права соціального забезпечення, їх характеристика. Правові акти Міністерства соціальної політики. Підзаконні нормативно-правові акти.

Місце правового регулювання соціального забезпечення в системі права України. Взаємозв'язок правового регулювання соціального забезпечення з конституційним правом, трудовим правом, фінансовим правом.

Тема 4. Нормативно-правове закріплення правовідносин у сфері соціального забезпечення

Поняття правовідносин соціального забезпечення. Законодавче визначення правовідносин соціального забезпечення. Характерні ознаки правовідносин соціального забезпечення. Види правовідносин соціального забезпечення.

Правове регулювання соціально-страхових, соціально-забезпечувальних та процедурних відносин. Підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин. Характеристика суб'єктів та об'єктів правовідносин. Юридично складові соціально-забезпечувальних правовідносин. Об'єкти соціально-забезпечувальних відносин: пенсії (страхові пенсії, спеціальні пенсії), соціальні допомоги, державні допомоги, соціальні пільги, соціальне обслуговування.

Тема 5. Система державних органів та їхні функції зі здійснення соціального забезпечення.

Загальна характеристика суб'єктів правового регулювання соціального забезпечення. Правові передумови участі в соціально-забезпечувальних правовідносинах. Правоздатність та галузевий правовий статус особи. Класифікація суб'єктів правового регулювання соціального забезпечення.

Характерні ознаки загальних суб'єктів, які отримують соціальне забезпечення. Спеціальні суб'єкти правового регулювання соціального забезпечення та їх правовий статус.

Державні органи як суб'єкти правового регулювання соціального забезпечення. Загальна характеристика їх повноважень.

Соціальні страхові фонди як суб'єкти правового регулювання соціального забезпечення. Правове становище соціальних страхових фондів. Недержавні пенсійні фонди та їх правове становище.

Пенсійний фонд України як суб'єкт правового регулювання соціального забезпечення.

Особливості правового статусу пенсійного фонду України. Основні завдання Пенсійного фонду України.

Тема 6. Відповідальність у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Порядок оскарження дій страхувальників, виконавчих органів Пенсійного фонду. Відповідальність страхувальників, банків, організацій, що здійснюють виплату і доставку пенсій, та їх посадових осіб. Відповідальність Пенсійного фонду, його органів та посадових осіб за порушення у сфері загально-обов'язкового державного пенсійного страхування. Гарантії прав і законних інтересів застрахованих осіб.

Тема 7. Нормативно-правове закріплення права на соціальне забезпечення та його гарантій.

Поняття та загальна характеристика права на соціальне забезпечення. Право на соціальне забезпечення в системі основних прав і свобод людини та громадянина. Права, що сприяють матеріальному забезпеченню людини в разі втрати чи недостатності трудових доходів. Право на соціальне забезпечення в міжнародно-правових актах.

Гарантії права на соціальне забезпечення.

Тема 8. Нормативно-правове закріплення соціальних ризиків. Державні соціальні стандарти та нормативи соціального забезпечення.

Поняття, мета встановлення, принципи формування державних соціальних стандартів. Система і класифікація соціальних нормативів. Прожитковий мінімум як базовий державний соціальний стандарт. Застосування державних соціальних стандартів та нормативів у сфері соціального забезпечення. Державні соціальні гарантії. Державний моніторинг застосування державних соціальних стандартів та нормативів.

Тема 9. Правове регулювання пенсійного забезпечення в Україні.

Загальне поняття пенсій та їх види. Трудовий стаж і страховий стаж. Поняття пенсій за віком. Особливості пільгового пенсійного забезпечення за віком. Поняття пенсії по інвалідності. Особливості призначення пенсій по інвалідності внаслідок трудового каліцтва чи професійного захворювання. Поняття пенсії у зв'язку з утратою годувальника. Особливості пенсійного забезпечення осіб, які мають особливі заслуги перед Україною.

Тема 10. Пенсійне забезпечення у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування: етапи впровадження пенсійної реформи в Україні.

Поняття та принципи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Суб'єкти системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Персоніфікований облік у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Пенсії за віком у солідарній системі. Порядок обчислення пенсії. Особливості призначення пенсії по інвалідності в солідарній системі. Умови призначення та розміри пенсій у зв'язку з утратою годувальника у солідарній системі. Призначення, перерахунок та виплата пенсій у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Управління солідарною системою загальнообов'язкового пенсійного страхування. Пенсійні виплати за рахунок коштів Накопичувального фонду.

Тема 11. Недержавне пенсійне забезпечення: нормативно-правове закріплення в Україні.

Поняття та сутність недержавного пенсійного забезпечення. Перспективи подальшого розвитку та формування солідарної пенсійної системи. Пенсійна реформа та становлення недержавного пенсійного забезпечення в Україні. Система недержавного пенсійного забезпечення.

Законодавство про недержавне пенсійне забезпечення. Суб'єкти недержавного пенсійного забезпечення та їх правовий статус. Умови призначення пенсій у недержавній системі пенсійного забезпечення.

Характеристика недержавних пенсійних фондів та основних напрямків їх діяльності. Поняття, види та суб'єкти недержавних пенсійних фондів. Правові питання становлення недержавного пенсійного забезпечення в Україні. Функціонування недержавного пенсійного забезпечення в зарубіжних країнах. Перспективи розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення в Україні.

Тема 12. Державні соціальні пенсії та соціальні допомоги: нормативно-правове закріплення.

Поняття, види та загальна характеристика допомоги із соціального забезпечення. Умови та порядок призначення окремих видів соціальної допомоги сім'ям із дітьми. Забезпечення за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Допомога по безробіттю в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування. Допомога на поховання. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям. Державні соціальні допомоги особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам.

Тема 13. Правове регулювання пільг як форм соціального забезпечення.

Поняття, ознаки та види соціальних пільг. Державні соціальні пільги як повне або часткове звільнення громадян від виконання обов'язку чи надання додаткових прав.

Основні ознаки пільг. Спрямування пільг на більш повне задоволення інтересів громадян та їх соціальний захист. Класифікація соціальних пільг. Правова підстава надання громадянам соціальних пільг. Відмінність соціальних пільг від професійних, пов'язаних з професійною діяльністю їх одержувачів.

Пільги та гарантії внутрішньо переміщеної особи. Гарантії дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб. Пільги ВПО. Гарантії ВПО у сфері зайнятості населення. Гарантії ВПО у сфері соціального страхування на випадок безробіття. Пільги ВПО у кредитних відносинах. Пільги ВПО під час проведення антитерористичної операції. Пільги ВПО у сфері освіти.

Соціальні гарантії військовослужбовців під час воєнного стану. Грошове забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей під час воєнного стану. Медичне забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей. Пенсійне забезпечення військовослужбовців.

Пільги на житло – комунальні послуги. Звільнення від плати за житло або зменшення її. Звільнення або зменшення плати за комунальні послуги.

Тема 14. Соціальне обслуговування: нормативно-правове закріплення.

Поняття соціального обслуговування та органи, які здійснюють соціальне обслуговування. Організація діяльності з надання соціальних послуг. Реабілітація, освіта та забезпечення зайнятості інвалідів. Протезно-ортопедична допомога й забезпечення інвалідів транспортними засобами. Соціальне обслуговування вдома та в стаціонарних установах. Соціальне обслуговування дітей. Види й правила оплати їх соціального обслуговування в різних установах для дітей. Поняття прийомної сім'ї та порядок її матеріального забезпечення. Порядок оплати соціального обслуговування. Громадяни, яким надається безкоштовне обслуговування.

Структура навчальної дисципліни

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год.
<p>Знати та розуміти предметну область та розуміння професійної діяльності</p> <p>Вміти застосовувати методи збору інформації: аналіз документів, опитування та спостереження</p>	<p>Тема № 1. Поняття, предмет, метод і система правового регулювання соціального забезпечення.</p> <p>Лекція 1.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття, предмет правового регулювання соціального забезпечення. 2. Функції та методи правового регулювання соціального забезпечення 3. Система правового регулювання соціального забезпечення. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1, 19, 20 Додаткові: 1-2, 4, 7 Інтернет-ресурси: 1-5, 7, 9-12</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів.</p> <p>Вивчення та доповнення матеріалу лекцій, підготовка до практичного заняття з таких питань:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціально-забезпечувальні відносини та їх види в Україні. 2. Характеристика інститутів права соціального забезпечення. 3. Взаємозв'язок правового регулювання соціального забезпечення з конституційним правом. 4. Взаємозв'язок правового регулювання соціального забезпечення з трудовим правом та з фінансовим правом. 	7
	<p>Практичне заняття № 1.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Місце правового регулювання соціального забезпечення в системі права України. 2. Метод та функції правового регулювання соціального забезпечення . 	2

<p>Знати визначення терміна «принцип права», «принцип права соціального забезпечення»; систему принципів права соціального забезпечення; зміст принципів права соціального забезпечення.</p>	<p>Тема № 2. Принципи правового регулювання соціального забезпечення. Лекція № 2. План 1. Поняття, система та значення основних принципів правового регулювання соціального забезпечення. 2. Зміст принципів правового регулювання соціального забезпечення. Рекомендовані джерела: Основні: 1, 19, 20 Додаткові: 1-2, 4, 7 Інтернет-ресурси: 1-5, 7, 9-12</p>	<p>2</p>
<p>Вміти аналізувати правові акти та інші документи за допомогою різних наукових методів; застосувати теоретичні і практичні знання, отримані в процесі вивчення дисципліни на практиці.</p>	<p>Самостійна робота студентів. Вивчення та доповнення матеріалу лекцій, підготовка до практичного заняття з таких питань: 1. Зміст галузевих принципів правового регулювання соціального забезпечення. 2. Внутрішньогалузеві принципи правового регулювання соціального забезпечення. 3. Співвідношення принципів правового регулювання соціального забезпечення з принципами суміжних галузей права.</p>	<p>7</p>
<p>Знати пошук, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; розуміти</p>	<p>Практичне заняття № 2. План 1. Поняття, система та значення основних принципів правового регулювання соціального забезпечення. 2. Зміст принципів правового регулювання соціального забезпечення: <ul style="list-style-type: none"> • принцип поширення права на соціальне забезпечення на всіх громадян; • принцип багатоманітності форм і видів соціального забезпечення; • принцип диференціації підстав і норм соціального забезпечення. </p>	<p>2</p>

<p>нормативно-правову базу стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.</p> <p>Вміти застосовувати статистичну, методичну та нормативну базу системи соціального захисту населення.</p>	<p>Тема № 3. Джерела правового регулювання соціального забезпечення. Лекція № 3. План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття, особливості джерел правового регулювання соціального забезпечення. 2. Класифікація джерел правового регулювання соціального забезпечення. 3. Значення актів Конституційного Суду України та судової практики в правовому регулюванні відносин у сфері соціального забезпечення <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-16, 19, 20 Додаткові: 1-2, 4, 7 Інтернет-ресурси: 1-5, 7</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів. Вивчення та доповнення матеріалу лекцій, підготовка до практичного заняття з таких питань:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основи законодавства України про соціальне страхування. 2. Правові акти Міністерства соціальної політики. 	7
	<p>Практичне заняття № 3. План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття й види джерел правового регулювання соціального забезпечення. 2. Конституція України – основне джерело соціального забезпечення. 3. Акти міжнародно-правового регулювання соціального забезпечення. 4. Закони України та підзаконні акти в системі джерел правового регулювання соціального забезпечення. 	2
<p>Знати та розуміти предметну область та розуміти професійну діяльність.</p> <p>Вміти ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних</p>	<p>Тема № 4. Нормативно-правове закріплення правовідносин у сфері соціального забезпечення. Лекція № 4. План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття, основні ознаки, види правовідносин у сфері соціального забезпечення. 2. Юридичні факти в праві соціального забезпечення. 3. Суб'єкти та об'єкти правовідносин у сфері соціального забезпечення. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1, 19, 20 Додаткові: 1-2, 4, 7 Інтернет-ресурси: 1-5, 7</p>	2

<p>категорій населення.</p> <p>Знати та використовувати адміністративно-правові механізми призначення та контролю в системі соціального захисту населення.</p> <p>Вміти застосовувати засоби соціально-правової політики в сфері соціального захисту, базові знання з юриспруденції та законодавства</p>	<p>Самостійна робота студентів. Вивчення та доповнення матеріалу лекцій, підготовка до практичного заняття з таких питань:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Норми права і їх роль у виникненні та розвитку правовідносин у сфері соціального забезпечення. 2. Юридичні факти в праві соціального забезпечення. 	7
	<p>Практичне заняття № 4. План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття, основні ознаки, види правовідносин у сфері соціального забезпечення. 2. Суб'єкти та об'єкти правовідносин у сфері соціального забезпечення. 3. Юридичні факти в праві соціального забезпечення. 	2
	<p>Практичне заняття № 5. План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зміст соціально-забезпечувальних правовідносин. 2. Матеріальні правовідносини у сфері соціального забезпечення. 3. Соціально-фінансові страхові правовідносини. у сфері соціального забезпечення. 4. Процедурні правовідносини у сфері соціального забезпечення. 	2
	<p>Тема № 5. Система державних органів та їхні функції зі здійснення соціального забезпечення. Лекція № 6. План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Повноваження Міністерства соціальної політики України та його органів у сфері соціального забезпечення. 2. Основні функції Пенсійного фонду України та його регіональних органів. 3. Фонди соціального страхування та їхні органи. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1, 19, 20 Додаткові: 1-2, 4, 7 Інтернет-ресурси: 1-5, 7</p>	2

<p>України в галузі соціального забезпечення. Виявляти готовність до взаємодії з колегами по роботі, приймати управлінські рішення.</p>	<p>Самостійна робота студентів. Вивчення та доповнення матеріалу лекцій, підготовка до практичного заняття з таких питань: 1. Суб'єкти соціальної політики України. 2. Юридичні факти в праві соціального забезпечення.</p>	7
<p>Знати та мати здатність діяти соціально відповідально та свідомо. Вміти застосовувати засоби соціально-правової політики в сфері соціального захисту, базові знання з юриспруденції та законодавства України в галузі соціального забезпечення.</p>	<p>Практичне заняття № 6. План 1. Повноваження Міністерства соціальної політики України та його органів у сфері соціального забезпечення. 2. Основні функції Пенсійного фонду України та його регіональних органів. 3. Фонди соціального страхування та їхні органи.</p> <p>Тема № 6. Відповідальність у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Лекція № 6. План 1. Відповідальність Пенсійного фонду України, його органів та посадових осіб за порушення у сфері пенсійного страхування. 2. Фінансові санкції, які можуть бути застосовані виконавчими органами Пенсійного фонду України. Рекомендовані джерела: Основні: 1, 19, 20 Додаткові: 1-2, 4, 7 Інтернет-ресурси: 1-5, 7</p>	2
<p>соціального забезпечення.</p>	<p>Самостійна робота студентів. Вивчення та доповнення матеріалу лекцій, підготовка до практичного заняття з таких питань: 1. Порядок стягнення суми пені та фінансових санкцій за порушення порядку та строків обчислення, нарахування та сплати страхових внесків. 2. Види відповідальності посадових осіб суб'єктів солідарної та накопичувальної систем пенсійного страхування. 3. Гарантії прав та законних інтересів застрахованих осіб.</p>	7

	<p>Практичне заняття № 7.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Відповідальність Пенсійного фонду України, його органів та посадових осіб за порушення у сфері пенсійного страхування. 2. Порядок стягнення суми пені та фінансових санкцій за порушення порядку та строків обчислення, нарахування та сплати страхових внесків. 	2
<p>Знати та розуміти нормативно-правову базу стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.</p> <p>Вміти визначати умови соціально-економічної підтримки різних категорій населення.</p>	<p>Тема № 7. Нормативно-правове закріплення права на соціальне забезпечення та його гарантій.</p> <p>Лекція № 7.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та загальна характеристика права на соціальне забезпечення. 2. Право на соціальне забезпечення в системі основних прав і свобод людини та громадянина. 3. Право на соціальне забезпечення в міжнародно-правових актах. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-16, 17, 19, 20 Додаткові: 1-2, 4, 7 Інтернет-ресурси: 1-5, 7</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів.</p> <p>Вивчення та доповнення матеріалу лекцій, підготовка до практичного заняття з таких питань:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Право на соціальне забезпечення в міжнародно-правових актах. 2. Гарантії права на соціальне забезпечення. 	7
	<p>Практичне заняття № 8.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Право на соціальне забезпечення в системі основних прав і свобод людини та громадянина. 2. Права, що сприяють матеріальному забезпеченню людини в разі втрати чи недостатності трудових доходів. 3. Право на соціальне забезпечення в міжнародно-правових актах. 4. Гарантії права на соціальне забезпечення. 	2

<p>Знати та розуміти предметну область та розуміння професійної діяльності.</p> <p>Вміти використовувати механізми призначення фінансової соціальної допомоги, пенсій.</p>	<p>Тема № 8. Нормативно-правове закріплення соціальних ризиків. Державні соціальні стандарти та нормативи соціального забезпечення. Лекція № 8. План 1. Поняття та система соціальних ризиків. 2. Непрацевдатність як соціальний ризик 3. Безробіття як соціальний ризик. Рекомендовані джерела: Основні: 1,6, 8,, 9, 14, 16, 19, 20 Додаткові: 1-2, 4, 7 Інтернет-ресурси: 1-5, 7</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів. Вивчення та доповнення матеріалу лекцій, підготовка до практичного заняття з таких питань: 1. Порядок розслідування та ведення обліку нещасних, профзахворювань та аварій на виробництві. 2. Безробіття, часткове безробіття: поняття, порядок підтвердження.</p>	7
	<p>Практичне заняття № 9. 1. Система соціальних ризиків за законодавством України. 2. Непрацевдатність як соціальний ризик 3. Безробіття як соціальний ризик.</p>	
	<p>Практичне заняття № 10. План 1. Порядок розслідування та ведення обліку нещасних, профзахворювань та аварій на виробництві. 2. Безробіття, часткове безробіття: поняття, порядок підтвердження. 3. Малозабезпеченість як соціальний ризик.</p>	2
<p>Знати Та реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та</p>	<p>Тема № 9. Правове регулювання пенсійного забезпечення в Україні. Лекція № 9. План 1. Загальне поняття пенсій та їх види. 2. Поняття пенсій за віком. 3. Особливості пільгового пенсійного забезпечення за віком. Рекомендовані джерела: Основні: 1, 6, 10-14, 19, 20 Додаткові: 3, 4, 7 Інтернет-ресурси: 1-5, 7</p>	2

<p>необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p>	<p>Самостійна робота студентів. Вивчення та доповнення матеріалу лекцій, підготовка до практичного заняття з таких питань: 1. Правові проблеми регулювання пенсійного забезпечення в Україні. 2. Основні напрями реформування пенсійного забезпечення в Україні.</p>	7
<p>Вміти визначати умови соціально-економічної підтримки різних категорій населення.</p>	<p>Практичне заняття № 11. План 1. Загальне поняття пенсій та їх види. 2. Поняття пенсій за віком. 3. Особливості пільгового пенсійного забезпечення за віком.</p>	2
<p>Знати та розуміти нормативно-правову базу стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.</p> <p>Вміти визначати соціальні проблеми та потреби і причини їх виникнення, тенденції розвитку, наслідки, соціальний стан певних категорій населення.</p>	<p>Тема № 10. Пенсійне забезпечення у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Лекція № 10. План 1. Система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. 2. Суб'єкти пенсійного забезпечення. Рекомендовані джерела: Основні: 1, 6, 10-14, 19, 20 Додаткові: 3, 4, 7 Інтернет-ресурси: 1-5, 7</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів. Вивчення та доповнення матеріалу лекцій, підготовка до практичного заняття з таких питань: 1. Гарантії для працівників при укладенні трудового договору. 2. Фактичний допуск до роботи. 3. Особливості укладення трудового договору з молодими спеціалістами, з неповнолітніми та ін.</p>	7

	<p>Практичне заняття № 13. План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та особливості організаційно-правових форм соціального забезпечення. 2. Принципи загальнообов'язкового державного соціального страхування. 3. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування. 	2
	<p>Практичне заняття № 14. План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Призначення, перерахунок та виплата пенсій у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. 2. Управління солідарною системою загальнообов'язкового пенсійного страхування. 3. Пенсійні виплати за рахунок коштів Накопичувального фонду. 	2
<p>Знати та розуміти нормативно-правову базу стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.</p> <p>Вміти ефективно працювати як індивідуально, так і у складі міждисциплінарної команди фахівців населення.</p>	<p>Тема № 11. Недержавне пенсійне забезпечення: нормативно-правове закріплення в Україні. Лекція № 11. План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Система, принципи та суб'єкти недержавного пенсійного забезпечення 2. Недержавні пенсійні фонди, їх види та органи управління. 3. Пенсійний контракт та пенсійна схема <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1, 19, 20 Додаткові: 1-2, 4, 7 Інтернет-ресурси: 1-5, 7</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів. Вивчення та доповнення матеріалу лекцій, підготовка до практичного заняття з таких питань:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття, види пенсійного забезпечення державних службовців. 2. Умови пенсійного забезпечення державних службовців. 3. Пенсія або щомісячне довічне грошове утримання судді у відставці. 4. Види пенсійного забезпечення працівників органів прокуратури. 	10

	<p>Практичне заняття № 15.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Система, принципи та суб'єкти недержавного пенсійного забезпечення. 2. Недержавні пенсійні фонди, їх види та органи управління. Пенсійний контракт та пенсійна схема 3. Види пенсійних виплат, умови та порядок їх виплати. Державний нагляд та контроль у сфері недержавного пенсійного забезпечення. 	2
	<p>Практичне заняття № 16.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття, види та правове регулювання пенсійного забезпечення осіб, звільнених військової служби. 2. Пенсії по інвалідності особам звільненим з військової служби, та деяких інших осіб. 3. Пенсії в разі втрати годувальника сім'ї осіб, звільнених військової служби. 4. Умови пенсійного забезпечення осіб, які постраждали внаслідок техногенно-екологічних катастроф. 	2
<p>Знати та розуміти нормативно-правову базу стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.</p> <p>Вміти використовувати теоретичні знання на практиці.</p>	<p>Тема № 12. Державні соціальні пенсії та соціальні допомоги: нормативно-правове закріплення.</p> <p>Лекція № 12.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та види страхових допомог. 2. Страхові допомоги на випадок безробіття. 3. Страхові допомоги з тимчасової втрати працездатності. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-14, 19, 20 Додаткові: 3, 4, 7 Інтернет-ресурси: 1-5, 7</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів.</p> <p>Вивчення та доповнення матеріалу лекцій, підготовка до практичного заняття з таких питань:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Допомоги по безробіттю в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування; 2. Допомоги на поховання; 3. Соціальні допомоги особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам. 	10

	<p>Практичне заняття № 17. План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та види страхових допомог. 2. Страхові допомоги на випадок безробіття. 3. Страхові допомоги з тимчасової втрати працездатності. 4. Страхові допомоги Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. 	2
	<p>Практичне заняття № 18. План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Допомога на поховання. 2. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям. 3. Державні соціальні допомоги особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам. 	2
<p>Знати та розуміти нормативно-правову базу стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.</p> <p>Вміти використовувати теоретичні знання на практиці.</p>	<p>Тема № 13. Правове регулювання пільг як форм соціального забезпечення. Лекція № 13. План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та ознаки соціальних пільг. 2. Класифікація соціальних пільг. . <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-16, 19, 20 Додаткові: 1-2, 4, 7 Інтернет-ресурси: 1-5, 7</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів. Вивчення та доповнення матеріалу лекцій, підготовка до практичного заняття з таких питань:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «соціальні пільги» та «соціальні послуги»; 2. Класифікація соціальних пільг; 3. Форми та види соціальних послуг. 	2
	<p>Практичне заняття № 19. План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та ознаки соціальних пільг. 2. Класифікація соціальних пільг. 	2
	<p>Практичне заняття № 20. План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Пільги на житлово-комунальні послуги. 2. Медико-реабілітаційні соціальні пільги. 3. Пільги у сфері транспортного обслуговування населення. 4. Соціально-трудова та соціально-побутова пільги. 	2
<p>Знати та розуміти нормативно-правову базу стосовно соціальної роботи та соціального</p>	<p>Тема № 14. Соціальне обслуговування: нормативно-правове закріплення. Лекція № 14. План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та принципи соціальних послуг. 	2

<p>забезпечення.</p> <p>Вміти використовувати теоретичні знання на практиці.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 2. Форми та види соціальних послуг. 3. Поняття соціального обслуговування та органи, які здійснюють соціальне обслуговування. 4. Організація діяльності з надання соціальних послуг. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1, 10,18, 19, 20 Додаткові: 1-2, 4, 7 Інтернет-ресурси: 1-5, 7</p>	
	<p>Самостійна робота студентів. Вивчення та доповнення матеріалу лекцій, підготовка до практичного заняття з таких питань:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціальне обслуговування інвалідів; 2. Соціальне обслуговування пенсіонерів та одиноких непрацездатних громадян; 3. Соціальне обслуговування дітей-сиріт. 	10
	<p>Практичне заняття 21. План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та принципи соціальних послуг. 2. Форми та види соціальних послуг. 3. Поняття соціального обслуговування та органи, які здійснюють соціальне обслуговування. 4. Організація діяльності з надання соціальних послуг. 	2
Всього		180/6

III РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основні:

1. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон від 14.01.1998 № 16/98-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/16/98-вр> .
2. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 08.07.2011 р. № 3671-VI URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3671-17> .
3. Про державну допомогу сім'ям з дітьми : Закон України від 21.11.1992 № 2811-XII/ URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2811-12> .
4. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям : Закон України від 01.06.2000 № 1768-II. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1768-14> .
5. Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю : Закон України від 16.11.2000 № 2109-III URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2109-14> .
6. Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю : Закон України від 18.05.2004 № 1727-IV URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1727-15> .
7. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування : Закон України від 13.01.2005 № 2342-IV URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2342-15>
8. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України від 13.01.2005 р. № 2342-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2342-15>.
9. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон від 02.03.2000 № 1533-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1533-14> .
10. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон від 23.09.1999 № 1105-XIV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1105-14> .
11. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20 грудня 1991 року № 2011-XII (поточна редакція — Редакція від 23.12.2022) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>
12. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб: Закон України від 9 квітня 1992 року № 2262-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2262-12#Text>
13. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22 жовтня 1993 року № 3551-XII. (поточна редакція — редакція від 05.02.2023).URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>
14. Про зайнятість населення: Закон від 05.07.2012 № 5067-VI. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>
15. Про попередження насильства в сім'ї: Закон України від 15.11.2001 р. № 2789-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2789-14> .
16. Про поховання та похоронну справу : Закон України від 10.07.2003 № 1102-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1102-15> .
17. Про протидію торгівлі людьми: Закон України від 20.09.2011 р. № 3739-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3739-17> .
18. Про соціальні послуги: Закон України від 19 червня 2003 року № 2229-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-15>

19. Сташків Б.І. Право соціального забезпечення. Загальна частина : навчальний посібник. Чернігів : ПАТ "ПВК" "Десна", 2019. 692 с.
20. Смолярова М. Л. Право соціального захисту. Практикум. Запоріжжя: ЗНТУ, 2020. 144 с.

- додаткові:

1. Бахновська І.П. Сухоребра Т.І. Правове регулювання допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України: зб. наук. пр. X Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 06-07 вересня 2022 року. Т. 4. С.12-23.
2. Костюк Н.П. Бахновська І.П. Аналіз законодавчого регулювання соціальної підтримки малозабезпеченим сім'ям України в умовах євроінтеграції. Юридичний науковий електронний журнал: електронне наукове фахове видання. Запоріжжя: «Запорізький національний університет», 2022. № 9. С. 243-245.
3. Кучма О. Л., Сіньова Л. М. Право соціального забезпечення України: навч. посіб. Київ: ФОП Маслаков, 2019. 306 с.
4. Мокрицька Н. П. Право соціального забезпечення: навч. посіб. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 536 с.
5. Правові проблеми трудового та пенсійного законодавства України в контексті євроінтеграції: монографія / [Н. М. Хуторян, Я. В. Сімутіна, М. М. Шумило та ін.; відповід. ред. Н.М. Хуторян]. – К.: Ніка-Центр, 2017. – 256 с.
6. Синчук С.М. Правовідносини соціального забезпечення: суб'єкти, зміст, об'єкти: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 422с.
7. Тарасенко В. С. Проблеми виплати допомоги по вагітності та пологах застрахованим особам: судова практика. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2016. Т. 1, вип. 5. С. 160-164. (Серія «Юридичні науки»).

- Інтернет- ресурси:

1. www.pbuv.gov.ua – Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського.
2. <https://www.library.vn.ua> – Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека імені Валентина Отамановського
3. www.pfu.gov.ua – Офіційний веб-сайт Пенсійний фонд України.
4. www.rada.gov.ua.- Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
5. www.president.gov.ua - Офіційний веб-сайт Президента України.
6. <https://mva.gov.ua/ua> – Офіційний веб-сайт Міністерства у справах ветеранів України.
7. www.sun.vtei.com.ua.- система дистанційного навчання «MOODLE».
8. <http://www.lawukraine.com> – База українського законодавства в Інтернет.
9. <http://pidruchniki.ws/> – бібліотека українських підручників.
10. <http://studentbooks.com.ua/> – електронна онлайн Інтернет-бібліотека.
11. <http://www.management.com.ua/> – Інтернет-портал для управлінців.
12. <http://personal.in.ua/> – Персонал. Журнал інтелектуальної еліти